Skutečnost za snem čili dotyk mytického

„Knihy o první světové válce, Dělníka, Totální mobilizování a zčásti ještě článek o bolesti, bych chtěl označit za svůj Starý zákon – za přechod k novému považuji malou vizi Sicilský dopis muži na měsíci.“, píše Jünger v dopise z 21. září 1942.

Povídka má gnostický charakter.* Patří do oblasti jeho tvorby, která je určována poetikou snů, asociací a minuciózním pozorováním… Jde o raný pokus autora zachytit smyslům skryté podstaty světa. Co člověk vnímá smysly lze totiž chápat jako soustavu znaků (viz narážka na „znamení“ tuláků), které odkazují do říše idejí.

Pro Jüngera jsou však realismus a idealismus pouhé vrstvy jednoho celku (žádný dualismus!). V odkrývání těchto vrstev, a především v odhalování vyššího smyslu celku v jednotlivinách, vidí svoji úlohu. Činí tak formou plnohodnotných básnických obrazů vyjádřených velebným jazykem vysokého stylu.

V povídce se obraz zapouští do nekonečna. Vypravěč a poutník pozoruje a pozorované znázorňuje pomocí ne vždy snadno přístupných metafor. Vyciťuje neměnné a nakonec vnímá odezvu mytických sil: Jünger se zde o několik stupňů vzdaluje perspektivě, z níž duch mimo lidskou mysl neexistuje. V závěru pak vysvětluje pojem stereoskopického pohledu, který „každému obrazu dává novou hloubku“; předmoderní se setkává s moderním…

Básník ovšem jako potápěč vynáší nad hladinu slovy často pouhé fragmenty. Odtud i mnohdy nesnadná symbolika. Básnická transkripce vnímání tak z průniku k základům jsoucna, snah o gnómické postižení jádra jednotlivých skutečností a „sledování proměn v identičnosti“ činí buď opravdové duchové dobrodružství, nebo… nudu – podle založení a nálady čtenáře. Jünger byl každopádně přesvědčen, že tyto cesty do oblasti neviditelného mohou vyvážit objevy kontinentů a planet.

Devízou k nim může být úryvek z jeho Dobrodružného srdce (1929): „Každý smysluplný jev je jako kruh, jehož obvod můžeme ve dne přesně změřit. V noci však obvod mizí a začíná fosforeskovat střed, jako květ malé rostlinky lunárie, o níž vypráví Wierus ve své knize De praestigiis daemonum. Ve světle se zjevuje forma, v temnotě utvářející síla.“ Lze najít lepší definici Černého slunce?

* Literární pojmy jako magický či fantastický realismus, surrealismus, se mi jeví méně výstižnější, byť je text – filosoficky vycházející hlavně z Hérakleita a Platóna i „přizdobený“ hermetismem /alchymie/ – plný literárních odkazů (London /Tulák po hvězdách/, Goethe /´čarodějův učeň´/, Dostojevskij /Svidrigajlov/, A. Kubin /Země snivců/ , typicky romantický motiv dvojnictví etc.).

Poznámka Délského potápěče:

Překlad pochází z německého vydání v: Text und Kritik: Zeitschrift für Literatur (vydává Heinz Ludwig Arnold) 105/106 Ernst Jünger Göttingen 1995. Na stránkách Counter-Currents Publishing je k dispozici i překlad do angličtiny.